

רגע לפני שמפריטים

סיני רותי

"במשך שנים השתמשנו באוצר במושגים כמו 'המרה' או 'אזרוח' במקום להשתמש ב'הפרטה', וזה סייע לנו להעביר החלטות - כי ידוע שכאשר הציבור לא ממש מבין על מה מדברים, הוא יכול פחות להקים קול זעקה".

כך התוודה בשבוע שעבר פרופ' יצחק כ"ץ, בעל מכון "מאגר מוחות" ובעברו פקיד באוצר, בעת דיון במכון הישראלי לדמוקרטיה על הכלא הפרטי הראשון שהולך ומוקם ליד באר שבע. בסקר שעשה לקראת הדיון מצא כ"ץ, חסיד הפרטה מושבע, ש-60% מהנשאלים דווקא מתנגדים להחלטת המדינה למסור לחברות מסחריות סמכות שלטונית כה מובהקת, וככל שהם עניים יותר, כך הם מתנגדים יותר: רק רבע מהנשאלים שהכנסתם מתחת לממוצע תומכים בהפרטת הכליאה - לעומת מחצית מאלה שהכנסתם מעל לממוצע.

העניים יודעים מדוע הם מתנגדים. הסוהרים הפריטים יורשו להפעיל כוח, לחפש על ובתוך גופם של אסירים, להכניס אותם לצינוק ולמנוע מהם פגישה עם עורך דין. רק אסירי צווארון לבן יוכלו לממן עתירות נגד תנאי הכליאה. בכלל, תמיכת העשירונים העליונים בעקרון ההפרטה היא אחת הסיבות לכך שמהלך כה מהותי ועקרוני מתנהל זה יותר משלוש שנים כמעט בלא דיון ציבורי. לתומכים שני טיעונים - חיסכון של 20% לקופה הציבורית והקלת הצפיפות. אלא שמחקרים בעולם אינם חד-משמעיים באשר לחיסכון. באוסטרליה, למשל, נמצא שההפרטה יקרה את הכליאה בשל עלויות הפיקוח. בארצות אחרות החיסכון נע בין אפס ל-15%. בישראל מודים שהחיסכון יושג בעיקר בהוצאות על כוח אדם, אבל לא על חשבון איכותו כי אם בהחלפתו באמצעים טכנולוגיים, וב"גמישות ניהולית", דהיינו חופש לפטר ולהעסיק באופן זמני.

תנאי המכרז הישראלי טובים. הם מחייבים את הזכיין לספק תאים מרווחים, הכשרה, עבודה, שיקום, חינוך. הוא אפילו קובע כמה קלוריות יש לספק לאסיר ומאיזה מקור. המכרז קובע משטר פיקוח קפדני של שירות בתי הסוהר. אבל הרקורד של המדינה בהפעלת פיקוח עגום. יש לכך שלל ראיות - מפיקוח על שידורי ערוץ 2 ועל אחסון גז ועד לפיקוח על בתי אבות ומוסדות למפגרים. הטיעון של חסיד הפרטה, שהמדינה מפעילה איזונים ובלמים, אינו יותר מאשליה. למהלכי הפרטה דינמיקה משלהם.

למשל, בתחילת הדרך דובר על אימוץ המודל הצרפתי, שבו מופרטים רק שירותים לוגיסטיים לבתי הכלא, כגון מזון, כביסה ולימודים. בסופו של דבר אומץ המודל הבריטי, שבו בניית והפעלת הכלא נמסרים לידיים פרטיות. בתחילת הדרך דובר על כלא ל-400 אסירים וזיכיון לשנים אחדות. בסופו של דבר סוכם על 800 אסירים, זיכיון ל-25 שנה ואופציה לבנות כלא נוסף. הזכינים, חברות אפריקה-ישראל ומנרב בסיוע חברה אמריקאית שמפעילה בתי סוהר בטקסס, מדברים גבוהה-גבוהה על רצונם לשרת את החברה בישראל. אבל הם ירצו גם לשרת את החברה שלהם, והסכנה היא שכשם שקרה בארה"ב, הזכינים יהפכו ללוביסטים בעד החמרת הענישה. כבר עתה, האיזוק האלקטרוני לאסירים שנשלחים לחלופות מאסר בבתייהם מתבצע על ידי חברה פרטית. באחרונה פירסמה המשטרה מכרז לבנייה והפעלה פרטית של מרכז הדרכה ארצי לשוטרים. מבחינות מסוימות, השיירה כבר עברה. בניית הכלא תסתיים השנה, אלא אם הרכב מורחב של בג"ץ יעצור אותה בפסיקה שהוא אמור לתת בקרוב בעתירה שהוגשה נגד ההפרטה. עו"ד **גלעד ברנע** רואה בעתירה שהגיש מטעם המכללה האקדמית למשפטים ברמת גן וקצין השב"ס ידימוס שלמה טויזר, חומה אחרונה בפני פריצה מוחלטת של הסכר. בשלב הבא גם השופטים שדנים בעתירה יועסקו על ידי קבלן, הוא מזהיר.

ובכל זאת, אולי עוד לא מאוחר. לפני שנתיים נטלה ממשלת ניו זילנד לידיה את מתקן הכליאה הפרטי הראשון במדינה, וחוקקה חוק שאוסר להפריט בתי סוהר. דווקא בניו זילנד, שהעלתה את מדיניות ההפרטה לרמה של דת, הבינו שיש גבול.

פורסם בתאריך - 09/01/2008

All rights reserved Haaretz כל הזכויות שמורות, "הארץ" ©

סגור חלון